

Από την μελαγχολία στην Ευεξία

Έρευνα και επιμέλεια κειμένων:
Δημήτρης Συμεωνίδης JP

Μέρος Α'

Διαβάζοντας το βιβλίο του Θεόφιλου Γκωτιέ με τίτλο *Αρρία Μαρκέλλα και άλλα Φανταστικά Διηγήματα*, στο διήγημα *Αβατάρ*, ο Γκωτιέ είχε μαγευτεί από τον πίνακα του Ντύρερ *Η Μελαγχολία*, η οποία του ενέπνευσε το ποίημα *Μελαγχολία* το 1834. Επίσης σ' αυτό το ποίημα ακριβώς χρησιμοποιεί πρώτος, πριν από τον Νερβάλ και τον Ουγκώ, την οξύμωρη εικόνα του Μαύτου Ήλιου. Τότε θέλησα να σας παρουσιάσω ότι πρέπει να βρίσκουμε τρόπους να νοιώθουμε χαρά και ευεξία γιατί η ζωή είναι πολύτιμη. Ιδίως στην σημερινή εποχή που λίγο πολύ μας έχει επηρεάσει αρνητικά η παρούσα κλεισούρα και ο φόβος. Οι συνέπειες στην κοινωνία είναι καταστροφικές. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν μελετήσει την κατάθλιψη, το άγχος και τον φόβο. Πρέπει να γνωρίσουμε ότι ο εγκέφαλος είναι η μοναδική προέλευση για τις απολαύσεις και τις χαρές, το γέλιο και τα αστεία, τη θλίψη και την ανησυχία. Μέσα από τον εγκέφαλο γινόμαστε παράφρονες, εξοργιζόμαστε, αναπτύσσουμε άγχος και φόβους, τα οποία μπορεί να έρθουν μέσα στην νύχτα ή κατά τη διάρκεια της ημέρας, υποφέρουμε από αϋπνία, κάνουμε λάθη και έχουμε αβάσιμες ανησυχίες, χάνουμε την ικανότητα να αναγνωρίζουμε την πραγματικότητα, γινόμαστε απαθείς και δεν μπορούμε να συμμετέχουμε στην κοινωνική ζωή... Όταν ο εγκέφαλος είναι άρρωστος υποφέρουμε για όλα εκείνα που αναφέρθησαν. Πάση θυσία πρέπει να αποτινάξουμε τον Μαύρο Ήλιο του Γκωτιέ και να δούμε Λαμπερό Φως.

Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν μελετήσει την κατάθλιψη, το άγχος και τον φόβο. Πρέπει να γνωρίσουμε ότι ο εγκέφαλος είναι η μοναδική προέλευση για τις απολαύσεις και τις χαρές, το γέλιο και τα αστεία, τη θλίψη και την ανησυχία.

Άλμπρεχτ Ντύρερ, «Μελαγχολία Ι» (1514)

Το 1514 ο Άλμπρεχτ Ντύρερ θα δημιουργήσει ένα απ τα μεγαλύτερα αριστουργήματα του, την *Μελαγχολία Ι*. Απεικονίζει κυριολεκτικά, ένα ανθρωπόμορφο πλάσμα με φτερά σε στάση μελαγχολίας και απόγνωσης, ενώ μπροστά του βρίσκεται ένα αλλόκοτο συνονθύλευμα αντικειμένων από γεωμετρικά σχήματα και αντικείμενα γεωμετρικής μέτρησης, το κουφάρι ενός σκύλου, ένα μικρό αγγελάκι κι αυτό σε μελαγχολία, πολλά εργαλεία χειρωνακτικής δουλειάς και κυρίως ξυλουργικής, μεγάλα ευρήματα του ανθρώπου όπως ο τροχός, ένας ζυγός, μια καμπίνα, μια κλεψύδρα και μία σκάλα. Πίσω από το ανθρωπόμορφο πλάσμα, υπάρχει ένα οίκημα που αντί για παράθυρο υπάρχει ένας πίνακας με νούμερα πάνω του. Στο βάθος πίσω από τα αντι-

Άλμπρεχτ Ντύρερ, «Μελαγχολία Ι»

κείμενα βρίσκεται ένα λιμάνι, και στο βάθος το φως του Ηλίου. Είναι ίσως το πιο αποκρυφιστικό έργο τέχνης στην ιστορία της Ζωγραφικής. Η ερμηνεία του είναι πολύπλοκη, όμως το σίγουρο είναι το ότι ακόμα δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί τελείως. Σύμφωνα με τους μελετητές του, απεικονίζεται ανθρωπομορφικά το ανθρώπινο πνεύμα, τα φτερά συμβολίζουν την ελευθερία του, και κοιτάζει όλα αυτά τα ευρήματα ευφυΐας και μελέτης του ανθρώπου με απόγνωση και μελαγχολία, αφού ακόμη δεν έχει φτάσει στο ΦΩΣ, στην Απόλυτη Γνώση, στο να κατανοήσει τα μυστικά του σύμπαντος ή την κατά πολλούς «Θεία Φώτιση», που ο Ντύρερ την παρουσιάζει ως τον Ήλιο. Αυτό το σκηνικό ίσως και είναι μια μορφή αντίθεσης του Ντύρερ προς ορισμένα δημιουργήματα του ανθρώπου, αφού αρχικά το ανθρωπόμορφο πλάσμα, με τόσα που χει μπροστά του είναι σαν να εμποδίζεται στην προσπάθειά του να περάσει προς το φως, ενώ η ύπαρξη του σκυλιού κουφαριού ίσως δηλώνει ακό-

μη περισσότερα, το ότι δηλαδή ίσως ο άνθρωπος θυσιάζει πολλά περισσότερα απ' ότι πρέπει ώστε να φτάσει στην ΦΩΤΙΣΗ. Η σκάλα ίσως συμβολίζει το δρόμο-την διαδρομή του ανθρώπου, ανοδικά στο φως, η κλεψύδρα τη βαρυσήμαντη ύπαρξη του χρόνου στην ζωή του ανθρώπου με πολλές σημασίες, ενώ στο φόντο του πολύ πρωτότυπου πίνακα, φαίνεται αυτό το τετραγωνικό παράθυρο που θυμίζει πίνακα αριθμών, μια μέθοδο μαθηματικών, αν θέλετε ένα παιχνίδι όπως το Sudoku. Αυτό το μυστηριώδες παράθυρο κρύβει ακόμη περισσότερα, αφού κανένας αριθμός δεν είναι τυχαίος, αντίθετα οι αριθμοί έχουν επιλεγεί πολύ προσεκτικά, ώστε αν προσθέσεις οριζόντια ή κάθετα όλους τους αριθμούς κάθε σειράς, βγάζουν το ίδιο αποτέλεσμα...34! Στην κάτω σειρά τα νούμερα είναι 4, 15, 14, 1, τα οποία έχουν ξεχωριστή σημασία, το 4 για το D και το 1 για το A, τα αρχικά του ονόματός του, ενώ το 15,14 είναι η ημερομηνία 1514 που έφτιαξε το αριστούργημα *Μελαγχολία*.